

Handelingsprotocol S-Sport // Recreas vzw

voor de sportfederatie en haar sportclubs

Inhoud

Inleiding.....	2
Hoe te handelen bij een melding : 5 fases	2
Fase 0 - Melding, onthulling, vaststelling.....	4
Fase 1 - In kaart brengen van situatie	5
Fase 2 - Inschatten van de ernst & advies.....	6
Fase 3 - (Meehelpen) Uitvoeren van het advies	8
Fase 4 - Nazorg en evaluatie	10
Fase 5 - Verbeteracties in het beleid.....	11
Rapporteringformulier	12

Dit handelingsprotocol kwam tot stand in samenwerking met Stibbe, Sensoa, Vlaamse Sportfederatie (VSF) en Internationaal Centrum Ethiek in de Sport (ICES vzw).

Auteurs: Erika Frans en Julia Day (Sensoa), Arne Aerts en Lore Vandevivere (ICES vzw) Dieter De Muynck en Elisabeth Matthys (Stibbe), Jord Vandenhoudt (Sport Vlaanderen), Sophie Cools en Geraldine Mattens (Vlaamse Sportfederatie), Jet De Mol (Nationaal verantwoordelijke S-Sport // Recreas vzw)

S·SPORT//RECREAS

SENSOA

SPORT.
VLAANDEREN

Inleiding

Iedereen die zich aansluit bij een sportclub wil op een kwaliteitsvolle, betaalbare, aangename en gezonde manier kunnen sporten en bewegen. Echter kan dit enkel in een context waar aandacht wordt besteed aan een aantal fundamentele ethische normen en waarden zoals respect en verdraagzaamheid. Naast de aandacht voor gezond sporten schenkt S-Sport // Recreas dan ook de nodige aandacht aan het ethische aspect.

Als sportfederatie vinden we het belangrijk een gelaagd beleid te hebben rond lichamelijke en seksuele integriteit: een breed kwaliteitsbeleid dat de visie beschrijft, een preventiebeleid (o.a. gedragscode) en vervolgens een reactiebeleid. Dit handelingsprotocol maakt deel uit van een transparant reactiebeleid en biedt onze federatie API een houvast.

Wat is een handelingsprotocol?

Een handelingsprotocol beschrijft de stappen die onze federatie API (aanspreekpersoon integriteit)¹ kan zetten wanneer hij/zij een melding, onthulling of vaststelling van seksueel grensoverschrijdend gedrag ontvangt. Het is echter geen vaststaand scenario. Onze API zal steeds beslissingen moeten nemen in functie van de ernst en aard van de situatie. Dit kan hij doen in overleg met collega's, verantwoordelijken maar ook met experts buiten de sportorganisatie.

Hoe te handelen bij een melding : 5 fases

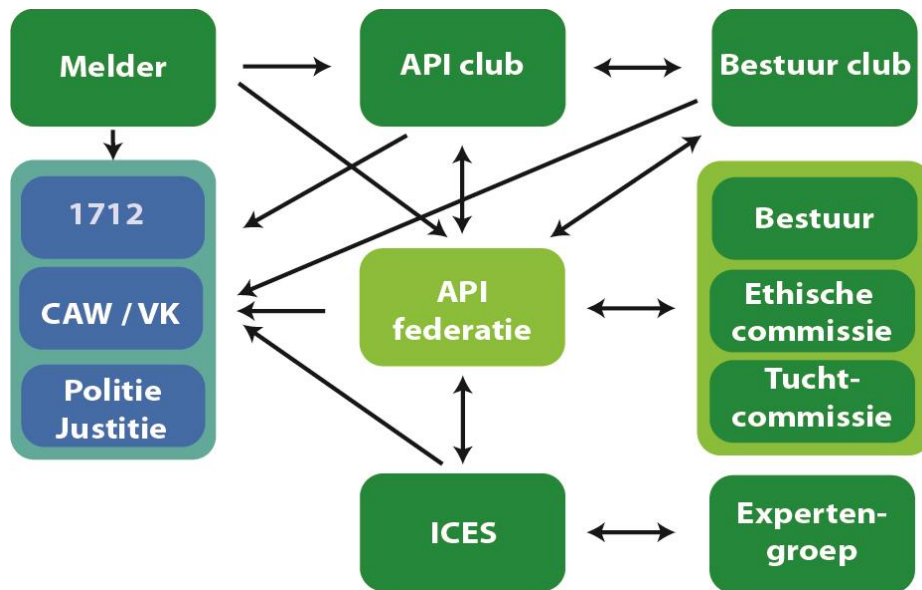
2

Hoe te handelen bij een melding van incident (een vermoeden, onthulling of vaststelling)?

Stappen	GROEN	GEEL	ROOD	ZWART
Fase 0	Melding, onthulling, vaststelling			
Fase 1	In kaart brengen van situatie			
Fase 2	Inschatten van ernst van situatie & advies			
Fase 3	Uitvoeren advies			
	Interne opvolging			
			Hulpverlening tuchtregeling	
			Politie/justitie	
Fase 4		Nazorg en evaluatie		
Fase 5		Beleid en verbeteracties		

¹ De contactgegevens van onze federatie API kan je terugvinden op:
<https://www.s-sportrecreas.be/clubinfo/ethisch-sporten/aanspreekpunt-integriteit-api>

Communicatielijnen:

Fase 0 - Melding, onthulling, vaststelling

Als federatie willen wij absoluut op de hoogte worden gebracht van elke situatie waar de (seksuele) integriteit wordt bedreigd.

Hiervoor zijn we afhankelijk van de meldingsbereidheid van leden, deelnemers, medewerkers, trainers, vrijwilligers of andere betrokkenen.

Wij willen de meldingsbereidheid verhogen door:

- Onze API bekend te maken in de sportclubs en tijdens de activiteiten en sportkampen van de sportfederatie
- Een zorgvuldige klachtenbehandeling en registratie voor elke klacht

Wanneer onze federatie API een melding krijgt zal hij/zij steeds proberen de situatie zo goed mogelijk in kaart te brengen. Afhankelijk van hoe deze informatie gedeeld wordt kan het nodig zijn extra informatie in te winnen.

Vaak is de melder niet het slachtoffer of een rechtstreeks betrokkene, maar een derde. Soms is de 'melder' ook geen rechtstreeks getuige van een voorval, maar werd door een betrokkene op de hoogte gebracht. Er kan dus heel wat ruis op de communicatie zitten.

Indien de melder wel een rechtstreeks betrokkene is zal onze API:

- Checken wat de betrokkenen van ons verwachten
- Steeds rekening houden met de wens van het slachtoffer
- Zijn rol als API toelichten - hoe hij/zij omgaat met de melding (discretieplicht, maar indien het over strafbare feiten gaat, legt de API uit dat hij/zij dit moet melden (schuldig verzuim))

Fase 1 - In kaart brengen van situatie

Bij de melding van een incident zal onze API zorgvuldig in kaart te brengen over welke informatie hij reeds beschikt en welke gegevens nog ontbreken of moeten worden geverifieerd.

In een gesprek met de melder zal onze API:

- Luisteren naar de melding, gericht open vragen stellen
- waar mogelijk zorgen voor de veiligheid van de melder
- empathie tonen met de melder
- Uitleg geven over de rol van de federatie API en afspraken maken over de volgende stappen

Verzamelen van objectieve gegevens:

- Onze API gaat niet op onderzoek uit, maar zal een aantal feiten nagaan (inschattingsgesprek)
- Brengt in kaart wie de betrokkenen zijn en van wie hij nog informatie nodig heeft om de situatie in te kunnen schatten
- Maakt een inschatting van hoe acuut de situatie is

Communicatie en registratie:

- Vertrouwelijk behandelen van de melding maar geen anonimiteit beloven (discretieplicht cfr beroepsgeheim)
- meldingsplicht en rapportering (al of niet geanonimiseerd) van de melding aan het bestuur van de club

Doorverwijzing bij acuut gevaar:

- Wanneer de situatie een acuut gevaar betreft, verwijst onze API onmiddellijk door naar de hulpverlening of naar de politie (zie fase 3)
- Checkt dit vermoeden van acuut gevaar bij 1712 of het CAW² of VK³

Extra:

- Als federatie heb je zicht op waar de betrokkenen en vooral de pleger nog actief is (in andere clubs, op stages, sportkampen...). Onze API zal ook dit in kaart brengen en zal discreet nagaan of er in de andere contexten ook feiten gepleegd werden.

² CAW – Centrum Algemeen Welzijnswerk (www.caw.be)

³ VK – Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (www.kindermishandeling.be)

Fase 2 - Inschatten van de ernst & advies

In deze fase probeert de API tot een inschatting te komen van de ernst van de feiten. Hiervoor zal onze API zich baseren op de gedragscode van onze sportfederatie en de *Sport Met Grenzen: vlaggensysteem* methode ontwikkeld door Sensoa en ICES. Divers intern of extern overleg kan hem/haar hierbij ondersteunen indien nodig. Wanneer het duidelijk een groene of gele vlag betreft (geen of licht seksueel grensoverschrijdend gedrag) is dit niet steeds nodig. Bij duidelijk seksueel grensoverschrijdend gedrag (rode of zwarte vlag) zal onze API nooit alleen handelen. In dit geval laat hij/zij zich adviseren door collega's en/of ethische commissie. Daarnaast kan hij/zij ook extern advies inwinnen.

Intern overleg:

- Onze federatie API kan hulp inroepen van collega's en/of ethische commissie om samen aan de hand van de eigen gedragscode en het Vlaggensysteem een inschatting te maken van de ernst van de feiten.
- Dit intern overleg zal snel georganiseerd worden
- Tijdens gesprek worden elementen uit het inschattingsgesprek gebruikt
- Ook de wettelijke bepalingen helpen bij het maken van een inschatting

Extern advies:

- Onze federatie API kan extern advies inwinnen bij 1712
- Wanneer het minderjarigen betreft kan de API ook extern advies vragen bij het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling
- Wanneer het een volwassene betreft kan de API ook extern advies vragen bij het Centrum Algemeen Welzijnswerk
- Onze federatie API kan extern advies inwinnen bij ICES

Advies formuleren:

- Onze federatie API zal bij het advies rekening houden met de verwachtingen van de betrokkenen
- Hij/zij zal nagaan wat er intern moet gebeuren (korte/lange termijn) en naar welke doelgroepen en/of het nodig is om door te verwijzen naar hulpverlening, politie/justitie of tuchtrecht.
- Om te kunnen oordelen over de ernst van de feiten zal onze API zich baseren op het vlaggensysteem.

Indien het gaat over eerder lichte feiten (groene/gele vlag) zal in de meeste gevallen een interne opvolging volstaan.

Groene vlag	Gele vlag	Rode vlag	Zwarte vlag
	Interne opvolging: <ul style="list-style-type: none"> • Reactie korte termijn + afspraken • Aandacht voor veilige context en toezicht 		
		Externe opvolging: <ul style="list-style-type: none"> • Afwegen doorverwijzing hulpverlening • Tuchtrekking 	

		Aangifte: <ul style="list-style-type: none">• Afwegen doorverwijzing justitie & andere maatregelen
--	--	--

Communicatie:

- Ethische commissie en de federatie API maken afspraken over de terugkoppeling naar de clubniveau (club API en/of clubbestuur)
- Ethische commissie en de federatie API maken afspraken over de terugkoppeling naar de betrokkene, de melder en eventueel andere betrokkenen
- Onze API waakt erover dat enerzijds de privacy van betrokkenen niet geschonden wordt (discretieplicht), en anderzijds is hij/zij zich ook bewust van zijn/haar rol als API m.b.t. schuldig verzuim en meldplicht.

Registratie:

- Onze API houdt een register bij van alle meldingen en het gegeven advies
- De vertrouwelijkheid en discretieplicht wordt ten alle tijden gerespecteerd, de documenten worden steeds beveiligd

Fase 3 - (Meehelpen) Uitvoeren van het advies

In deze fase heeft onze federatie API enkel een adviserende en ondersteunende rol. De uitvoering van dit advies ligt in de handen van het clubbestuur. Op vraag van het Clubbestuur kan onze federatie API deeltaken opnemen. Er moet case per case bekeken worden wie de bestuurlijke verantwoordelijkheid heeft (bijvoorbeeld op een wedstrijd of evenement van de federatie.)

	groen	geel	rood	zwart
Interne opvolging	Informereren, normaliseren	(Ped)agogisch reageren Afspraken maken coaching	(Ped)agogisch reageren Afspraken maken Toezicht en veiligheid garanderen Opvang betrokkenen Herstelbemiddeling Nazorg	(Ped)agogisch reageren Afspraken maken Toezicht en veiligheid garanderen Opvang betrokkenen Herstelbemiddeling Nazorg Sancties
Doorverwijzen hulpverlening en bemiddeling			Opvang slachtoffers Opvang plegers Opvang andere betrokkenen Bemiddeling	
Tuchtregeling		*	Doorverwijzen naar tuchtcommissie Opvolgen besluiten	
Politie/justitie		*	Aangifte bij politie door slachtoffer Aangifte door Club of federatie API Aangifte door derde	

Regie en verantwoordelijkheid:

- De regie is in handen van het clubbestuur, die ook de verantwoordelijkheid neemt.
- De federatie API start zelf geen tuchtprocedure

Interne opvolging:

- Bij groene en gele vlag kan onze federatie API adviseren hoe er (ped)agogisch kan gereageerd worden t.a.v. alle betrokkenen. Hierbij zal worden ingezet op het verduidelijken of herformuleren van afspraken, en/of coaching van de club.
- Bij rode en zwarte vlag is het van belang om na te gaan hoe de veiligheid van betrokkenen kan worden verbeterd en hoe toezicht kan worden geoptimaliseerd.
- In deze fase wordt ook de nodige aandacht gegeven aan de opvang en nazorg van en voor alle betrokkenen in een incident. En in sommige gevallen kan het nodig zijn naar herstel te werken.
- Bij zwarte vlag is het nodig na te denken over de toepassing van sancties of tuchtmaatregelen zoals die in het reglement zijn opgenomen.
- Crisismanagement
- Communicatie

Hulpverlening:

- Bij rode en zwarte vlag spreken we over slachtoffers en eventueel ook plegers, en kan een doorverwijzing naar de hulpverlening of professionele bemiddeling nodig zijn.
- Ook na doorverwijzing zal verdere opvolging en herstel nodig zijn. Dit blijft de verantwoordelijkheid van het clubbestuur en de federatie API. In dit geval zullen het clubbestuur en onze federatie API goede afspraken maken waarin de verwachtingen worden vastgelegd.

Tuchtmaatregelen:

- Onze federatie API kan tuchtmaatregelen voorstellen. Mogelijkheden zijn
 - Een berisping, verwittiging, vermaning of waarschuwing
 - Het verbod om deel te nemen aan één of meer activiteiten
 - Het verbod om rechten uit te oefenen
 - Het verbod om functies uit te oefenen
 - Schorsing voor bepaalde duur
 - Uitsluiting / definitieve schorsing
- Het opleggen en opvolgen van tuchtmaatregelen is de verantwoordelijkheid van het clubbestuur, die hiervoor beroep kan doen op een tuchtcommissie, en kan terugvallen op een tuchtprocedure (tuchtreglement)⁴
- Als sportfederatie vinden we het belangrijk dat elke vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt gesanctioneerd. Hierbij is het noodzakelijk dat de tuchtmaatregel in verhouding staat tot de gepleegde feiten.

Politie/Justitie:

- Het is de taak van onze federatie API om de betrokkenen te informeren over de mogelijkheid om klacht in te dienen bij de politie/justitie. Het gaat in dit geval over strafbare feiten.
- Er zijn verschillende mogelijkheden om een strafrechtelijke procedure op te starten. Men kan zich:
 - burgerlijke partij stellen bij de onderzoeksrechter, of
 - een strafklacht neerleggen bij het parket, of
 - een aangifte doen bij de politiediensten.
- Na het opstarten van de procedure kan een onderzoek worden geopend:
 - Een opsporingsonderzoek
 - Een gerechtelijk onderzoek
- Hierop kan een zitting voor de bevoegde rechtbank volgen, of een seponering of buitenvervolgstelling
- Een vonnis
- Mogelijks een beroepsprocedure

⁴ Momenteel werken VSF (Vlaamse Sportfederatie) en Stibbe aan de oprichting van een overkoepelend tuchtorgaan voor de sportsector. Als sportfederatie zullen wij ons hierbij aansluiten. Wij zijn voorstander om een gezamenlijk tuchtreglement op te stellen met collega multisportfederaties. Hierin willen we ons laten begeleiden/ adviseren door Stibbe en VSF.

Fase 4 - Nazorg en evaluatie

Onze federatie API zal het clubbestuur adviseren en opvolgen in de nasleep van het incident. Ze maken vooraf afspraken over de timing en de terugkoppeling van de uitvoering van het nazorgtraject.

Nazorgtraject:

- Het clubbestuur organiseert nazorggesprekken met alle betrokkenen. Hierdoor geven ze iedereen de ruimte en de kans om kort na de incidenten hun ervaringen te bespreken. Het clubbestuur kan zich hiervoor ook beroep doen op de diensten voor slachtofferhulp van het CAW (groepsdebriefing).
- Het clubbestuur stelt communicatie op naar een bredere groep mensen (vb. ouders, leden, vrijwilligers, ...)
- Het incident wordt afgesloten met alle rechtstreeks betrokkenen. Het clubbestuur maakt verslag op over welke stappen zijn gezet, en welke nog zullen worden uitgevoerd
- Het clubbestuur brengt de gevolgen van het incident in kaart
- Het clubbestuur contacteert de federatie API voor de terugkoppeling over het nazorgtraject

De uitvoering van de nazorg zelf ligt in de handen van de Club.

Na afloop van het nazorgtraject is het zinvol een evaluatie op te maken. Hiervoor kan het clubbestuur een ondersteuning vragen aan de federatie API.

Evaluatie van het proces bij alle betrokkenen kan waardevolle informatie geven over hoe de behandeling vanuit de club werd ervaren, en waar eventueel verbeterpunten zitten voor het beleid:

- Zijn mensen tevreden over hoe het incident werd opgevolgd, verliep de communicatie goed, wat liep goed en wat kon anders?
- De Federatie API kan suggesties doen aan het clubbestuur over hoe deze evaluatiegegevens kunnen verzameld en geïnterpreteerd worden.

Fase 5 - Verbeteracties in het beleid

Na elke incident is het zinvol eens kritisch naar het eigen beleid en de praktijk van de sportclub te kijken. Het roept spontaan heel wat vragen bij ons op:

- moeten er zaken worden aangepakt?
- zijn afspraken onduidelijk?
- is er te veel ruimte voor interpretatie?
- hoe wordt het toezicht uitgevoerd?
- zijn alle begeleiders vertrouwd met de basisafspraken?
- ...

Tijd om een reflectie te maken en een paar verbeteracties voor te stellen en uit te voeren.

Analyse van het incident:

- Het is goed alle factoren die hebben bijgedragen aan het incident in kaart brengen, en de mogelijke oorzaken te onderzoeken. Het kan ook gaan om gebeurtenissen die aan het incident vooraf gingen
- Maak ook een risicotaxatie
nl. wat is de kans dat zich dit nogmaals kan voordoen?

Stel een lijst met mogelijke verbeteracties op. Je kan daarbij gebruik maken van:

- De preventiedriehoek: Om een goed beeld te hebben van wat een integraal beleid betekent, en niet de fout te maken om enkel te investeren in meer controle of toezicht, is het belangrijk alle niveaus in het beleid eens onder de loep te nemen. De preventiedriehoek kan daarbij helpen, en maakt een onderscheid tussen reactiebeleid, preventiebeleid en kwaliteitsbeleid.
- Een matrix van verbeteracties geeft een voorbeeld van mogelijke acties op alle niveaus, en geeft je een werkwijze om een eigen beleidsmatrix in te vullen.
- 6 beleidsinitiatieven werden eruit gelicht voor sportclubs. Afhankelijk van de inspanningen die een club kan doen.
 - Mijn club wil basisinspanningen leveren: een (1) wegwijzer (2) gedragscode en intern reglement, (3) sportbegeleiders: aanwerving en omkadering
 - Mijn club wil iets meer wil doen: (4) het vlaggensysteem, (5) een aanspreekpersoon integriteit, (6) een reactieplan
 - Mijn club wil dit thema volwaardig uitbouwen via een actieplan

Onze federatie API kan je hierin begeleiden.

Rapporteringsformulier

In dit hoofdstuk geven we het advies mee van ICES.

Onze API zal van deze rapporteringtools gebruik maken bij elke melding van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Onze federatie API gaat steeds discreet en vertrouwelijk om met deze informatie.

Wat?

Een case opvolgen rond (seksueel) grensoverschrijdend gedrag is niet eenvoudig. Je moet zorgvuldig en correct tewerk gaan. Daarom is het van belang om notities bij te houden van de ondernomen stappen. In een rapporteringsformulier kunnen verschillende zaken opgenomen worden: gegevens melder, slachtoffer, omschrijving, advies, verdere afspraken...

Waarom?

Om een paar redenen is het goed om per melding een rapportering bij te houden.

- Om als API de case zelf goed te kunnen opvolgen, de contactgegevens te hebben, gestructureerd tewerk te gaan...
- Om (met toestemming van het slachtoffer al dan niet geanonimiseerd) de case te kunnen voorleggen aan de verantwoordelijken (bestuur club, ethische commissie, extern advies, ...).
- Om jaarlijks de belangrijkste info van alle cases door te geven, zodat er een totaalbeeld kan gevormd worden van de problematiek.

Notities

Het is aan te raden om tijdens de behandeling van de case/melding het handelingsprotocol te volgen en per stap extra notities bij te houden voor eigen gebruik. Let op de discretieplicht, dus behandel deze notities met aandacht voor de privacy van alle betrokkenen.

	Datum + omschrijving
Fase 0 Melding Aanmeldingsvraag	Omschrijving van de melding
Fase 1: in kaart brengen van feiten Stappen om bijkomende informatie te krijgen	

Fase 2: Inschatten van de ernst en advies opbouwen Ingewonnen extern advies	
Interne bespreking	
Formulering van een advies	
Fase 3: uitvoeren van het advies Stappen in de verdere opvolging	
Fase 4: nazorg en evaluatie	
Fase 5 Verbeteracties voor het beleid	

--	--

Geanonimiseerd rapporteringsdocument

Dit voorbeeld hieronder is een rapporteringsdocument die je als een case is afgesloten helemaal kan finaliseren. Het geeft jou als API een handig overzicht om te zien wat de kern van de situatie was en hoe het opgelost is geraakt

MELDING ... (volgnummer) OP .../.../.. (datum)
GEGEVENS CLUB/SPORTORGANISATIE
<u>Naam club/sportorganisatie:</u> <u>Naam club API / Bestuurder / verantwoordelijke:</u> <u>E-mailadres:</u> <u>Telefoon:</u>
GEGEVENS MELDER
<u>Naam:</u> <u>E-mail:</u> <u>Telefoon:</u> <u>Functie/betrokkenheid:</u> o Atleet o Trainer o Bestuurder o Jurylid o Ouder o Supporter o Andere:
BESCHRIJVING VAN HET PROBLEEM OF VRAAG
<u>Datum/Periode:</u> o recent o in het verleden o niet geweten <u>Herhaling:</u> o ja o nee <u>Plaats:</u> <u>Soort grensoverschrijdend gedrag:</u> o fysiek o psychisch o seksueel <u>Aantal slachtoffers:</u> o één o meerdere o ongeweten <u>Aantal plegers:</u> o één o meerdere o ongeweten <u>Geslacht slachtoffer(s):</u> o man o vrouw <u>Leeftijd slachtoffer(s):</u> o jonger dan 12 o 12-16 o 16-18 o 18-35 o 35+ <u>Rol slachtoffer(s):</u> o Sporter o Trainer o Bestuurder o Official o Ouder o Supporter o (para)medisch personeel o Andere: <u>Geslacht pleger(s):</u> o man o vrouw <u>Leeftijd pleger(s):</u> o jonger dan 12 o 12-16 o 16-18 o 18-35 o 35+

Rol pleger(s): o Sporter o Trainer o Bestuurder o Official o Ouder o Supporter o (para)medisch personeel o Andere:

Omschrijving situatie:

ADVIES

Advies opbouwen samen met

- Club
- Federatie
- 1712
- ICES
- Andere:...

Advies doorgeven aan verantwoordelijken op: Datum:

Algemene omschrijving van het advies

RESULTAAT ADVIES

Het advies & de ondersteuning leidde tot:

- Geen verdere stappen (op vraag van slachtoffer, omdat het niet nodig was...)
- Interne stappen (binnen organisatie, bemiddeling tussen betrokkenen, preventieve schorsing, maatregelen...)
- Doorverwijzing naar hulpverlening
- Melding bij politie door slachtoffer/betrokkene
- Melding bij politie door club
- Melding bij tuchtrecht

○ Andere:

REFLECTIE (hoe was het, ging het vlot, medewerking van verantwoordelijken, weerstanden...)